

ZGODNJA

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsačiga meseca na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVII.

V Ljubljani 10. malega serpana 1864.

List 20.

CVETLIČNIK *).

Slava Bogu!

Izza gore zlata zarja
Prihod solnca ti oznanja,
Vse oživlja, dan se stvarja.
Vse sladi se radovanja.

Tičie miljene pevanja
Zlegajo se po goščavi,
Sladkih rožic pa dihlanja
Vetrič dviga prot višavi.

Stvarniku po vsej naravi
Veličastvo se odmeva:
Al ti serce nočes slavi
Njega družiti hvalospeva?

Jasnost krasno je višnjava,
Solnce samo v njej kraljuje;
Senco si žival želeva,
Da se v hladu okrepuje.

Stvarstvo vse sladkó miruje,
Tiho v rajske zrè višine,
Slavi ga in povišuje,
Ki skerbi za vse stvarine.

Ga slavé goré, globine,
Ga narava moli Očeta: —
Te, nevrednež! li ne gine?
Nimaš čustva več deteta?

Nad zapadom je razpeta
Zopet zarja ljubeznjiva,
Zlatih žarkov množ nešteta
Zlagoma se v senco skriva.

Veličanstva priča živa
Božjega so čudov čudi;
Je krasota nezrekljiva;
Vredno njo se čutiti trudi! —

Serce, serce, več ne mudi! —
Združi s pevsko se naravo,
Pevaj iz pobožnih grudi **)
Njemu: slavo, slavo, slavo! —

M. L. Rogacki.

K Jezusovemu najlepšemu Sercu ***).

Cor Jesu, cor purissimum,
O ara sanctitatis!
Cor meum purga sordidum,
Infectum tot peccatis.
Aufer, qui ciet vomitum,
Ex animo teporem,
Infunde novum Spiritum,
Et spiritus fervorem.
Cor mite, cor humillimum,
Cor plenum bonitatis!
Cor tuo da simillimum,
Da ignem charitatis;

Ut hoc amoris jaculo
Cor meum accendatur,
Et hujus ab incendio
In cineres solvatur.
O mors exoptatissima!
Sic mori vi amoris,
Amoris sit cor victima
Pro corde Remptoris.
Amori tui moriar,
Cor Jesu, amor meus!
Ut novo corde oriar,
Amare te, o Deus! Amen.

Marija rajska zdravilna Korenika.

Ko spod solčne se blisave
Zemlja z nami odstrani,
Ino v severne daljave
Nébesne nas zaverti;

Huda zima jo oklene,
Reke bivajo ledene,
Ostri, pretresljivi mraz
Reže in skeli v obraz.

Bog po svoji je modrosti
Krogoték ta zemlji dal,
In jo v nébne širokosti
Vsemogočno usejal.
Bila je lepóta raja,
Cvetna vsa krasóta maja
Zveseljvala je sercé
Še Adama in žené.

Nju telo neumerjoče
Ni čutilo bolečin,
Ni ga peklo solnce vroče,
Ne stresala moč zmerzlin.
Jasno um je imel spoznanje,
Z vneto voljo v dobro djanje;
V vésti mir se ni kalil:
Človek ves je srečen bil.

Pa človeka je prekanil
Sreče mu zavidni zmaj;
Dušo in telo mu ranil,
Pokončal veseli raj.
Zemlja se je spremenila,
Raja kinč je ves zgubila;
Človek ločen od Boga
Rob je hudega duhá.

Vender v serce vse skesano,
Z grehom smertno ranjeno,
Od hudóbe zapeljano,
Božje milo zrè oko:
Iz ljubezni prevelike
Se posluži Korenike,
Ki je njega last in cvet
Bla, ko je naréjal svet.

Milostno jo imenuje,
Hudo razserden Gospod,
Ko prekletstvo izrekuje
Čez zvižajni kačji rod:
Bo človeku v tolažilo
Dušno dala mu zdravilo,
Kači sterla pa glavó
Z nepremagano močjó.

Ves usmiljen jo v ljubezni
V rod človeški usadi,
Preden še v pravici jezni
Ga iz raja izpodí.
Up, de pride odréšitev,
Božji jezi zadostitev,
In zveličanje vsim nam,
Bil prejel je že Adam.

'z raja srečne domovine
Človek grešni je izgnán;
Od svetlobe v nočne tmine
Puste zemlje odpelján.
Solnce milosti ne sije,
Božje obličje se mu skrije;
Od Boga je odstranjen,
Revam, tugam prepušen.

Stiska, revšina velika
Ves človeški rod teži,
Pa zdravilna Korenika
Se iz spomina ne zgubi;
Skrta v enem rodu kljijo,
Ko vse druge tema krije,
Malik'vanje in oblast
Tlači urojenih strast.

Vék za vékom lét preteče,
Serca zdihajo k Bogú:
Ginjen Koreniki reče
Cvesti iz Jeseta rodú.
Lépo zraste, se razcveta,
V čudo in stermejen svéta,
Ki ga krije temna noč,
Sužno stiska pekla moč.

Korenika je Marija,
Véčno blagi nje spomin!
Cvetjã sad pa je Mesija,
Jezus, pravi Božji Sin.
Nam Ga dala je v rešenje,
De dobi nam spet življenje,
Smerti véčne nas otme,
In nebesa nam odpré.

Zvésto spolni je obljubo
Modri ino mili Bog:
Nam odvernil je pogubo,
Véčnih rešil nas nadlog;
Pomočnico nam veliko
Dal Marijo Korenika,
De rešuje nas težáv
Tudi še 'z nébés višáv.

Korenika, počesena!
Polna si zdravilnih gnad
Bila 'z raja k nam vsajena,
Dala nam rešenja sud:
Presajena od nas v nébesa,
K Sadu svojega telesa,
Sliši naših prošenj glas,
Zdravi, zdravi vedno nas!

Partel.

*) Pod tem naslovom imajo prostor vsaktere poštene pesmi. Naj ljubši so izvirne; pri poslovenjenih pa naj se vselej vir pristavi. **) Persi.

***) To staro prelepo pesem so nam visokočastljiv gospod izročili, z željami, da naj bi ja kak dober pesnik v enakem duhu in v lahki in prijetni besedi poslovenil, kakor je v latinskem, ker je silo gnljiva in poučna. Vred.

Marii Materi ljubezni.

Mati ljubezni, oh bodi česena!
Venčana z vencem nebeških cvetic.
K Tebi grešnik tu zdihujem,
Serce revno Ti darujem.

Naj bi zadela ga iskrica ena —
S Tvojega serca, Kraljica devic!
Bodi česena!

Sprosi, da bode serce se mi vnelo.
Da bo ljubilo, kar ljubiš tud Ti.
Jezusa, Devica mila!
Ti preserčno si ljubila;
Daj da tud moje serce bo gorelo
Njemu in Tebi, Marija, vse dni!
Bodi česena!

Vem, ker želiš mi Ti večno življenje.
Mi boš skazala tud milost letó;
Blagor, blagor potlej meni,
Ker v ljubezni preogneni —
Serce vse vneto za Božje česenje
Božje ljubezni ognjišice bo!
Bodi česena!

Srečno, zaupno bom enkrat umiral.
Ako bom Tebe Marija slavil,
In kar zopet sim obljubil.
Te preserčno vselej ljubil:
Serčno se v Te bom Marija oziral,
Zadojč še Tebi se klic bo oglasil:
Bodi česena!

Fr. Silvester.

Učenka učenkam.

Ali sme učenka rožicam učenkam besedico reči na sv. Alojzija dan? — Preljube moje tovaršice! Mé smo tudi po prvem grehu k hudemu nagnjene, pa vendar nečemo biti hude in hudobne, jelite da ne? Sej nam Bog k dobremu pomaga. Tedaj ljube prijateljice! pred vsem si prizadevajmo zgodnji strah Božji in pa veselje do rožic čednost v mladih srcih si zasaditi; Marija pa nam bodi izgled za to delo.

Bog nam daj najpred cvetlico ponižnost. Marija, ti nam jo pa sprosi, ki si bila iz ljubezni do Boga vsa ponižna, mu serčno pokorna, in v vsih rečeh tako lepo v njegovo voljo vdana.

Po Mariinem izgledu dajmo prav nedolžno živeti in pobožno Bogu služiti. O, to bi bilo škoda, ko bi ktera izmed nas Boga ne ljubila!

V cerkvi je lepo, kadar je pa sveta maša, takrat še nar lepsi. Hodimo zato rade k sveti maši, molimo tukaj pobožno, ker se Božje Jagnje za nas daruje.

Kadar se pridiguje, takrat zlate iskric z nebes leté; kadar se keršanski nauk uči, takrat se nebeske rožice v naše serca sadé. Vesele poslušajmo pridige in nauke od svete vere.

Jezus ima serca rad, če so lepe in čiste; darujmo Njemu svoje serca v mladosti, da ne bo mogel greh vanje.

Pri sv. Obhajilu Jezus v naše serca pride kakor na svoj tron. Takrat nam deli moč in stanovitnost v dobrem, in pa nas okrepčuje zoper hude skušnjave, venec zmage nam podeli. Lepo omladi jutranja rosa rožno cvetje, ali še vse lepše omladi in poživi nas Jezus pri sv. Obhajilu za vse dobro. Jelite, moje prijateljice? mé bomo prav rade in velikrat se čisto spovedale in k sv. Obhajilu hodile. Sv. Alojzij je hodil vsak teden. — O to je lepo pri sv. Obhajilu! Oko ni vidilo, uho ni slišalo, serce posvetnih deklét ni občutilo, kar je Jezus dobrim deklicam pri sv. Obhajilu pripravil. Sv. Alojzij se je pa k sv. Obhajilu veliko pripravil, in potlej veliko Boga hvalil.

Vselej sem žalostna, ko vidim, da ktera žali svoje starše in jim je nevaležna, ali pa če jih jest kaj razžalim. Kaj ne, ljube tovaršice, da je neusmiljeno starše žaliti in jim težave delati, ki so nam tako dobri? Bodimo jim prav pokorne in molimo zanje, sej jim drugjega tako ne moremo dati. Bodimo kakor pridne čbelice in rade pomagajmo delati svojim ljubim staršem, dokler jih imamo. Serčno rade jim postrezimo, kadar koli moremo. To je lepo, kadar deklica očeta in mater pridno vboga!

Včasih sem že vidila kako zijasto deklico, ki hoče vse viditi in vse ožlobodirati; tudi je ni sram se med vse ljudi mešati. Ali ni res, moje prijateljice, da je to nespodobno, in pa pregrešno? Mé pa hočemo modre biti, kakor se pametnim učenkam spodobi. Tudi odraslim ljudem v lep zgled. Sej je tudi mladi Jezusek bil. Pa tudi sv. Alojzij po Jezusovem izgledu.

Marsiktera deklica pohajkva in vse obléta; če le more, iz hiše gre. Ali se vam to lepo zdi, moje prijateljice? Jest mislim, da je to nečedno in greh. Mé pa ljubimo hišo svojih staršev in domá rade delajmo, ker so nam že večkrat pravili, da je lenoba vsih gerdob gerdoba in mati vsih grehov.

Povedala bi vam tudi rada, da pridno, z veseljem, pa zvesto molimo. Pravijo, da molitev uterjuje dušo, delo pa telo.

Marija prečista Devica naj bo naše pribežališe, naša bramba in pomočnica. Vselej naj nas brani in nam pomaga, kadar smo v nevarnosti.

Kadar nas kaj hudega moti, kličimo: Jezus in Marija!

Predrage učenke Slovenke, Bog daj, da bi se mé vse enkrat pri Božjem Jagujetu v nebesih vidile in veselile!

Healjen bodi Jezus Kristus!

Mili duhovni oče!

Prosim, ako mali dopis količkaj zasluži, da bi mu v Danici malo prostorčka preskerbeli, pa najčkeno popravili, kar ni prav.

M. S., učenka.

Luka Knaffel.

(Spisal dr. J. Sterbenc.)

(Dalje in konec.)

Sedanji nadzornik gospod dohtar Zupančič (Suppan-tschitsch) piše v imenovanem popisu: „Po smerti advokata dr. Blaža Primoža Knees-a, nadzornika Knaffelnove zaloge, je dunajska vseučiliščina konzistorija 2. marca 1855 mene za nadzornika omenjene zaloge imenovala... Iz pisem (dokumentov), ki sem jih v roke dobil, zvem le to, da je bil ustanovitelj L. Knaffel, fajmošter v Gross-Russbach-u pod hribom Manhartom na Avstrijskem. Kakor gruntne bukve kažejo, je bila oporoka napravljena 16. junija 1671 in ker je Knaffel 29. junija 1671 umerl, je bila razglašena 4. julija 1671.

Poglavitno premoženje Knaffelnovo je bilo: pristava v Grinzingu, ktera se je vsled njegove volje prodala, in sicer za 4000 gold. in 50 tolarjev; in pohištvo v mestu, sedaj štev. 807, ki obsega eno večji in eno manji hišo, obe, kakor kažejo gruntne bukve, je bil ranjki 3. marca 1667 kupil in sicer večjo za 3000 gold. manjšo za 1000 gold. in pri obeh je 100 zlatov nadskupnine kupil in se 13. marca 1667 na to iz dveh številok obstoječo hišo vpisal.

Založno pismo pa je napravil spolnovavec Knaffelnove oporoke Juri Bohinic 6. novembra 1676, ktero sem že zgoraj po besedi v slovenskem povedal in ki je za vse Kranjsko prevažnega pomena. —

3000 gold. od denarja, ki se je za prodano pristavo iskupil, se je na obresti položilo, in odtod izvira berž ko ne nekaj sedanjih založnih veznic. Nekdanja stara založna hiša se stala do leta 1859, in na njenem mestu je sedaj od svetega Mihela 1860 novo zidana založna hiša št. 807 v mestu.

Sedanji nadzornik je imel preobilo ovir, da bi zalogo zboljšal; stalo ga je težko, jih odpraviti. Posebno mu je bilo britko, ko se je prepričal, da niso bile samo stanovanja proti drugim na Dunaji preslabo plačevane, temveč celo, da so ljudje stanovali v hiši, ki so ob enem imeli stanovanja ob tleh, katerih niso sami potrebovali, ampak jih drugim dalje v najem dajali, tako da n. pr. najemnik, ki je plačal

za stanovanje 70 gold., je potegnil od sonajemnikov do 200 gold.!

Gospod nadzornik, se vé, tega ni mogel terpeti. Tirjal je od najemnikov več plače; stanovanja, ki jih niso potrebovali, je naravnost dotičnim sonajemnikom oddal, in tako je hiša nesla od 1855 naprej na leto po 1600 gold. več, torej so založnine 1857 od 19 na 23 pomnožili in ob enem vsako založnino od 120 na 150 gold. starega denarja povikčali. Ker pa ima nadzornik po založnem pismu neomejene pravice, za dobro zalogo skerbeti, je od vis. ministerstva za bogočastje in uk po vloženi pritožbi prejel 12. sept. 1856 dovoljenje, da sme brez ovir s hišo kot razumen gospodar ravnati. Mislil je koj na popravo hiše. Neki zvedenec je cenil stroške na 35.000 gold., in pridobivalo bi se na leto 4000 gold. več dohodkov; popravilo bi se bilo res mnogo. Ko je bilo l. 1858 vse dovoljeno, se prične stara hiša tergati; pa kmalo potem pride višje povelje, da naj se vse dalje poprave ustavijo, ker bilo je tačas posvetovanje, kako bi se mesto dunajsko razširilo, za Knaffelnovo založno hišo pa ni bilo tačas še odmerjeno, kako se ima zidati. Ko se je pa zvedilo, kako se bo mesto razširjalo, je bilo ob enem odsojeno, da bo ta hiša móгла 35 štirjaških sezujev odstopti, tedaj ni bilo več na poprave misliti, temuč ali staro hišo prodati, ali na njeno mesto novo zidati. Pa pervega gosp. nadzornik kratko malo ni pripustil in djal je, ko bi se to zgodilo, on nikakor ne ostane dalje nadzornik, temuč raji odstopti; zahteval je tedaj novo zidanje. Tudi je navetoval, da bi se ne zidalo po dražbi ali licitaciji, ampak po pogodbi s poštenimi obrtniki, ker je nar ceneje delo navadno tudi nar stabeje. Najdel je pri svojem prizadevanji pri vis. ministerstvu in c. k. namestni verlo podpiranje, in tako je bilo 9. avg. 1859 poslednjič dovoljeno, hišo podreti in novo zidati. Denarje za stroške je posodilo pravoslovno društvo udov in sirot na Dunaji, 80.000 gold. s pogojo, da se bo vsako leto s 6 odstotki poplačevalo po 5600 gold., in v 32 letih bo dolg poplačan, s čimur je društvo Knaffelnovi zalogi prav veliko dobroto skazalo; ker če bi se bil denar pri narodni banki na posodo vzel, bi prišlo 1050 več na leto skoz 32 let plačevati. — Razun tega posojila je bilo založenih obveznic 23.000 gold.; odškodvanje za zgoraj imenovani odstopljeni prostor je zneslo blizo 17.000 gold.; za staro šaro so dobili 3.780 gold., in obresti od založnih obveznic za čas zidanja 2000 gold., tedaj skup 126.280 gold. — Za izplačevanje podeljenih založnin pa je bilo že pri c. k. deželni glavni denarnici poskerbljeno.

Tako se je jelo zidati sredi septembra 1859, in se je tako urno zidalo, da so se o sv. Mihelu 1860 stanovanja že v najem dajale. Stroškov se je nabralo 133.920 gold., in če se še obresti pravoslovnemu društvu med tem časom prištejejo, znese vse skupaj 136.123 gold. 31 1/2 kr. Hiša je na lepem prostoru, ima kaj lepe stanovanja, in daje od sv. Mihela 1862 naprej na leto po 15.565 gold.

V vsem popisu ne nahajamo nobene povestnice, kako se je poprej s premoženjem gospodarilo. Gosp. nadzornik pravi, da listine o tem so kaj pomankljive in nezanesljive; še prepisa Knaffelnove oporoke ni mogel dobiti.

Razun založne hiše ima Knaffelnova zaloga še v raznih obveznicah 38.030 gold., kateri so v c. k. deželni glavni denarnici in njih oskerbnitvo ima sama c. k. deželna namestnica. Dolgov ima zaloga plačati še 95.561 gold. 91 kr.

Ze čez 4 leta, ko bode 18.600 gold. za razne dela zidarjem in drugim poplačanih, nastopi znamenito povikšanje vsih zavodov; prava dobrota pa nastopi, se vé da, še le takrat, ko bode pravoslovnemu društvu ves dolg poplačan, ker ondaj bo vsako leto za zavode 5600 gold. več!

Kakor pa je ta zaloga skoraj skoz dve sto let do sedaj mnogim bila berž ko ne edina podpora, da so se izurili v vednostih in znanostih, tako naj bi ona bila tudi v prihodnje velika pomoč. želi gosp. nadzornik.

Učeni pisatelj dostavlja še k koncu: „Nedavno gresta

dva dijaka, slovensko govore, mamo založne hiše, katerih edca, gotovo živivalec Knaffelnovega zavoda, na založno hišo kazaje, k pajdašu reče: „To je usša večerja.“ Upam, da bode sčasoma en zavod več zdal, kot samo večerje za dva dijaka.“ —

Res, kdor mora sam na Dunaji živeti, dobro čuti, kolika dobrota je ta zaloga nam Kranjcem, ktere Dunajčanje za Kočevarje imajo; poznajo namreč ljudi, kateri s pomorancami teržijo, in ti so večidel Kočevarji. Kočevar in Kranjec jim je vse eno. Kdor se podá na Dunaj, da bi se tam za kruh izšolal, dobro vé, kako težko se kaj zasluzi; če je že kateri tako srečen, da kako uro kje stakne, se od njega tirja veliko; se vé, da brez francosčine in laščine in godbine umetnosti ne dobiš lahko kakega otroka odrejati. Koliko se jih pú utegne teh reči poleg predpisanih predmetov naučiti, ker sleherni se vkvarja, ko v više šole na gimnazii dospe, s podukom mlajih učencev, da se že v srednjih šolah živi?

Pa kakor je ta zaloga marsikteremu dijaku na Dunaji „naša večerja,“ tako naj bi bila ta zaloga tudi vsakemu v resnici to, kar je ranjki Knaffel namerjal. — Bil je on duhoven, in je menda dobro vedil, da se v velikih mestih človek, posebno mlad rad zgubi; zatoraj tirja, da sleherni, ki boče kako zalogo vživati, spolnuje nekatere tirjatve; zavolje tega pa ni njegova naredba nekoliko ali vsa po „srednjem veku.“ „po temnih časih puhteca.“ Mislim da dobrota ostane dobrota, in kdor noče spolnovati pogoj, ki so na to dobroto navezane, naj tudi dobrote ne vživa. Če se dijak po več ur truditi mora, da prejme 157 gld. in 50 kr. (tako mnogo znaša sedanji Knaffelno zavod na leto) v desetih mesicih, bi se ne splačalo potruditi se in spolniti, kar založno pismo tirja? Koliko je pač dijakov, ki bi dobili na enkrat 78 gold. in 75 kr. na roko? Se vé da, kdor nima vere, ali je vsaj imeti noče in se nevernika drugim ponosno kazati boče, je vse opravljanje imenovanih pogojev zastoj. Ali pravilno je prvi, da tukaj je nemogoča pogoja osebná in vsak pošteni bode raji zavod pustil, kot ga vžival in ne spolnoval, kar bi mógel. In če se na vednostni strani spričevanje tirja, da je kdo v pol leta kaj storil, ni to tudi ostanek srednjega veka, in ni zoper prosto učenje? Naredba je storjena, ona je dvestrauska in se toraj enostransko prenarediti in razlagati ne dá. Vživani zavod je posojena glavnicá, od ktere se plačajo obresti; pri Knaffelnovem zavodu so obresti vživavca vezajoče pogoje. Kdor obresti ne plača (kdo posodi sedanji čas brez obresti?), se mu glavnicá odpové; kdor obresti zavoda ne plača — dotičnih pogojev ne spolnuje — naj bo pošten in naj ne vživa zavoda, ker molitve so umerlemu Knaffelnu obresti. Poštenost naj obveljá! Pravijo sploh, da kranjski dijaki, ko pridejo na vseučilišča, vero zgubijo. Tudi pisavec teh verstic je bil 4 leta na visokih šolah, in se je res prepričal, da dijaki visokih šol ne zgubijo vere, kajti je že dostikrat saboj ne prinesó; v velikih mestih le odpravijo spono, ktere so jih dosihmal tisale, ker prostemu kot pticu v zraku se ni treba bati učitelja verozakonstva in drugih strahovavcev. In če potem taki za leto in dan, ko so bili v vseučiliščnem mestu, ko so vseučiliščne poslopje, profesorje in mnogo dijakov v začetku in h koncu polletja vidili, priromajo domú, se opočit in strest prahú, ki ga pa niso pri poslušnji raznih ukov v šolskih dvorinah našli, je med prvimi njih nečednimi deli, da ljudi motijo in učijo, kako neumno je obiskovanje cerkev, kako duhovni ljudstvo v tami vodijo in tako dalje. Iz sošolcev pa, ki kakor oni pravijo, niso vse verske „neumnosti“ otrešli, ki se zavolj raznih vzrokov na vseučilišče niso podali, se norčujejo, pa da ti kot černošolci se morajo tako vesti itd. — Kdo je vsega tega kriv; ali odreja domá ali po šolah, ali lahkomisljenost, ali duh časa, ker je „nobel“ biti brez vere živeti enako neumnemu živincetu, to naj razsodijo tisti, ki mladež odgojujejo. Ne prenapetost ne preohotnost ne stori dobrega; struna prena-

peta ne bo dala glasú, spuščena tudi ne; spone poprej nategnjene se s časoma odpravijo in brezumna prostost ne vé ne mej ne konca. — Res je, da tudi kak učitelj semtertje svojega ne zamudi, bodi si na gimnazii ali na vseučilišči, temuč zabavlja zoper vse, kar je kristjanu sveto in drago; vendar pa tega pri večini ne nahajaš. Na dunajskem vseučilišči pa je še mnogo pravoslovnega duha v pravem pomenu; to priča, ko se je nedavno vprašalo, ali se ima protestanski bogoslovski oddelek v vseučiliščno zvezo dozvzeti ali ne, da so bili štirje glasi zoper štiri glase raznih kolegij dohtarjev in profesorjev; in konečno je konzistorija vseučiliščna z deset glasovi zoper štiri dozvetje imenovanega protestanskega bogoslovskega oddelka v vseučiliščno zvezo zaverгла!

Slavna konzistorija se je pri tej razsodbi menda deržala pravice, ker dunajsko vseučilišče je bilo po papežu in svetnem vladarju ustanovljeno, da se vera ohrani in razširja. Ako bi bila konzistorija delala po duhu časa, po duhu, ki vse starodavne pravice in gotove zahteve ustanoviteljev hoče ovreči, podreti in odpraviti; ako bi bila iskala časti in razglašenja po svetu, da ji je luč prave omike posijala, da razume tirjatve sedanjih časov: bila bi gotovo drugače razsodila in mnogi časniki bi ji bili peli prelepo pesem; pa vodil jo je edino pravični duh, pravica, ki ne gleda na prazno čast in piskavo slavljenje brezbožnih časnikov. Dokler se bo tako delalo, dokler bode vladarje in podložne vodila pravičnost in vést: stale bodo cesarstva in kraljestva. Sej že narodna cesarska pesem našega presvitlega cesarja slavi: „močan po veri.“ Ti pa, preljubi rojak, ki dalječ od domače zemlje v tuji počivaš, sprejmi s temi versticami serčno zahvalo v imenu vsih, ki so hvaležno in pravično vzivali tvojo ustanovitev. Naj bi bil ta spis tebi, kolikor mogoče, vreden spominek, deležnikom tvoje zaloge pa živa spodbuda, da spolnujejo, kar od njih še zmiraj v oporoki tirjaš; naj bi pa tudi marsiktereга, ki ga je Bog oblagodaril z obilnim premoženjem in zemeljskim bogastvom, spodbudal, da bi tudi on tebe posnemal in kaj pomogel, ter bi mnogi dečki, ki so bistré glavice, pa jim pomoči manjka, se izurili, in tako se dobrotljivost naših mecenatov množila na vse strani; da bo tako vnema Slovencev do omike in oliko slovela dalječ čez meje! Hvala tudi Vam, prečastiti g. nadzornik, ki se tako junaško potegujete in podpirate Knaffelnovo naredbo! Vsak mora priznati, da kar je Knaffel ustanovil, ste Vi še le izpeljali, in ne rečem preveč, ko izrečem, da ste Vi s svojim trudom in junaškim potegovanjem drugi Knaffel kranjskim dijakom. Bog Vas živi!

To je neslišano!

(Dalje.)

„Eden ali njih več, ki so kakor dvorniki velikega gospoda, z mnihom besedice ne čerhnejo, jeza jim šviga iz oči. Kteri se pa hlinijo za strežeje velikašev, z reznim in pogumnim obrazom, z glasno in terdo besedo vprašajo: Frate! kje je naše stanovanje? In mnihi ne čerhne in gre pred tem mandarinom, mu pokaže svojo in svojih tovaršev stanico. Na povelje tega potepuha se mora vzeti iz stanic vse kar je svetega, križci, podobe, sv. bukve itd. Potem se vse na tla zmeče in se napravijo postelje tem gospodom, kteri — desiravno polni merčesev — se nanje spravijo in prav zložno spočijejo svoje tolikanj gosposke in nežne ude. Ako se ozenj ne more v sobi vnetiti, se mora hitro noter prinesiti, tudi v kakem širokem piskru, če ni druge posode. Pod se poškodva, tudi vneme in gori v plamenu: pa to nič ne dé. Gospodje, zmiraj rezni, kakor vprašaji v bukvah, so se zdaj usedli in razkračili po posteljah, mnihi je tekel jim prineset kave z vsim, kar k temu gre.“ Vse je na škerpcih tem velikim gospodom streči. „Gorje pa mnihu za kavo, ko bi je ne bilo! Zakaj turčini, revni in bogati, so nanjo silni volkovi, in ne marajo, da

po dobrih dvajset skledic je popijó, prejden pride ura za obed. Odzdaj puhanje in pitje nič ne prejenja. Kadar je tedaj derhal številna in kosilo še daleč, mislimo si zastran kave in sladkorja, če malo teh reči poženejo!!! Naj pa si bravec sam misli, kakošne bodo s takim dimom naše stanice! In ako v tem času pred jedjo mnihu zapovedó, da naj razun kave prinese tudi žganja, in raznega mesá, da se gospoda gosti okrepcajo, pripravi jim — hočeš ali nočeš — kolikor želé! In v tem ko se ti gospodi tam kratkočasijo z jedjo in pijačo, s puhanjem in pogovori, .. so ti tako rezni, napihujeni in ošabni, da komaj dajo kratko besedo svojim slugom, kteri tudi ondi pušijo s svojimi gospodarji. Z mnihom pa nikoli ne govoré, ker imajo ga za nesvétega, prekletéga človeka, ki je nevreden besede od teh svetih in visocih mahometanskih veličanstev!... Ne smé spregovoriti, razun na vprašanje, zmiraj mora stati, s streženjem se pečati, in vsega, kar koli išejo za vživanje ali za drugo rabo, jim čez mero nategniti.“ Kadar pa gospodje ali njih strežeji kako posodo mnihovo ukradejo (to je prav pogosto), ne smé letá tega nič spaziti, ker to bi bila prilika, da bi jeli grabiti z vsimi persti.

Ko je tako spolnjena dolžnost čednega sprejetja, začne mnihi iz ust služabnika na uho vleči povelja zastran obeda. Pitane ovce, včasi njih po šest in več, se berž zakoljejo, več parov puranov, kokóš, jajca, sir, laško pšeno (rajž), kuhane, pečene jedi, med (po katerem so strašno samogoltni), sadje, — vse mora biti pripravljeno za vso družbo gospodov, služabnikov in psov, ki ne delajo nič razločka v jedi. Kruh mora biti gorka pogača iz naj čistejšega zerna... V tem pa ko mnihi s svojimi ljudmi vse to pripravlja, mora viditi, da domači konj ali druga živina je izpodena iz hleva in stoji na ledu, na snegu: pa se ne smé nič za to zmeniti. Ali če gre v hlev in vidi, da je pod konji gostov po pol lokata na debelo sená, mora pokazati, da mu je vse to prav ljubo in drago. Brez pomude mora ubogi frančiškan pripraviti vreče ječmena in ga pokazati služabnikom, ker ne vé, kdaj bo gospodom gostom dopadlo reči konje napajati. To služi za vse konje, in kadar služabniki dajo vsakemu živinčetu manj kot po šestnajst liber ječmena, zjutraj in zvečer, je to čudo priljudnosti, zakaj večkrat so tako čedni, da ječmena brez mere nasujejo svojim konjem, da žró do popokanja. In ko se kaj takega godi, se mora mnihi vesti prav zadovoljin, nar manjšega nasprotnega znamenja ne smé razodeti, ako mu je življenje drago...

Mnihi mora gledati, da se z obedom ne zakasni... „Ako slišiš tedaj koga iz une derhali z ojstrim, protečim, nepoterpežljivim in neobtesanim glasom klicati: „Obed!!!“ takrat ni čas se gluhega delati. Deset glasov odgovori — vsi ob enem: „...Je že pripravljen! že nesemo!“ In že se gnjete množica ljudi, prvi nesejo okrogle nizke mize (sinie), drugi gorke pogače, potem jedi v raznih posodah, plavajoče vse v maslu, vse na enkrat, méd s smetano, sir, suho meso, nekuhano, sadje. Vse se na mize zdeva, ki so že postavljene v sredo teh vranov. Razun žlic za juho družega pomizja ne potrebujejo.

Berž ko so jedila v sredi, se z veliko naglico zasučejo k mizi, denejo pisali naskrižem in se vsedejo, si umijejo nekoliko malo perste na rokah, potem začnejo grabiti. Samokrese, saj dva, in veliki nož so zmiraj za pasom, ne-ktre nožiče pa potegnejo spod obleke, trešijo z rogmi na okroglo mizo in jih vsade v mizo. Po téj šegi, ktere pomen bomo kmali vidili, vidiš to rezno, jezno, brezserčno, molčečo derhal kakor ravno toliko volkov z ojstrimi zobmi, kako terga kruhe, pešta z berklastimi rokami sem ter tje po jedéh v posodah, terga meso na vso moč, od ene strani z zobmi, od druge s pol palca dolgimi nohtmi, ki jim je prepovedano jih prirezovati. Jediti jemljó brez kacega reda ali razverstenja, tudi po tri jedi se na enkrat v usta mašé, in pa s toliko samogoltnostjo in steklostjo, da mu ni popisati,

kdor sam ni vidil. Nobeden ne čerhne nar manjši besedice, ne slišiš družega, razun neprenehljivega cmokanja z ustnicami in zobmi, zmiraj je zaloga v ustih, ki so napihnjene, kakor boben, in kos je svoj pot s kosom namestovan, roke so vedno v gibanju in brez prenehanja tlačijo jedi v usta. Kterikrat slišiš zakričati „vode!“ ali vidiš nepričakovano, da eden unih žeruhov s pestjo ogerne samo enkrat svojega soseda za tilnik, ki je brez znamenja življenja in mu oči iz glave šterlé. Ti ki ne veš, kaj da je, bi se prestrašil, pa ni nič posebnega. Samo neozvečen zalogaj, ki ga je z vsa naglostjo pogoltnil, ne more naprej. (Konec nasl.)

Luteranska gostilnica katoliškim v izgled.

Na Koroškem pri nekih fužinah so bili eno jutro poslani trije delavci na daljno delo. Iskali so pa poprej nekoliko jesti in gredoč zavijejo v precej dobro luteransko gostilnico. Vsi trije delavci so bili katoličanje in tisti dan je bil ravno od Cerkve zapovedan post. Postrežljivi luteran jih popraša, kaj de hočejo? Perva dva si rečeta mesa in pijače prinesiti. Luteran pa ju opominja: danes je postni dan, se vama ne spodobi mesa jesti; še reče: take dneve ga tudi jest ne jém, česaravno luteran; vi pa ste katolici. Delavca pa le hočeta mesenega, in gostilnik jima prinese klobás in pijače. — Tretji delavec pa je prosil, de bi mu žgancev skuhali. Kmalu so bili tudi žganci kuhani, dobro zabeljeni; pa še mleka zraven dobi. Tedaj postna jed. Ko so odjedli, perva dva vprašata, kaj sta dolžna, in gostilničar jima prišteje pijačo po navadi, klobase pa jima zasoli po dvajsetici (takrat se je še v takem denaru štelo), in pristavi da zato, ker sta ravno danes zoper postno zapoved hotla mesenega imeti. — Kadar pa tretji zavolj plačila vpraša, mu gostilnik reče: Ti pa nič nisi dolžan. In šel je vesel na delo, una dva pa osramotena. (Tretji delavec, ki je žgance jedel, je doma blizo nas na Gorenskem; una dva pa ne vém, od kod sta bila. Tako je meni pripovedoval priletn mož, ki je bil kdej na Koroškem. Pa tudi od tistega luterana je pravil, de ga je težko poznati, de ni katoličan.) — Drugi gospodar Lutrove vere je bil vprašan od prijatla zastran katoliških poslov, ki so bili pri njem, in odgovoril je: „Hlapec je dober, se zvesto derži svojih dolžnost; dekla pa je tako ena presica — ne naše in ne katoliške vere.“ — Tu se vidi, de nevérski delavci in posli so tudi krivo-vecem v spotiko. Torej opominja sv. Pavel: „Nikomur ne dajamo pohujšanja, de se naša služba ne zaničuje; ampak v vsih rečeh se skazujemo Božje služabnike.“ (2. Kor. 6.)

A. P. J.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. 28. u. m. je bil v Postojni deželni poslanec izvoljen s 104 glasovi deželni poglavar baron Šloj-snik. — Pred nekaj dnemi se je vidila v Reduti 10' visoka in 7' široka tabla, ki jo je zmalal g. J. Volf za bratovšino sv. Uršule v Dobropolji. Kakor sv. Lenart v Sostrem v velikem altarlji, tako je tudi pričujoče delo izvirna sostava ali kompozicija, ki bi utegnila za bratovšino in njen namen prav dobro streči. Kaže namreč slika izpostavljeno sv. Rečnje Telo in zraven njega na eni strani sv. Uršulo, na drugi sv. Alojzija v moleči podobi. (Bratovšina namreč je za obojni spol.) Še bolj spodej kleči v molitvi več oseb iz raznih stanov. Vse osebstvo na sliki lepo izrazuje s svetim strahom zedinjeno ljubezen pred skrivnostnim Veličanstvom.

Iz Ljubljane. Ker se bliža konec šolskega leta, naj opomnimo, da se pri g. Gerberju dobivajo vsaktere, nalaš za šolske darila olepšano vezane bukve, kakor tudi mnoge podobice in svetinje. Zlasti primerne za otroke so blagoslovljene svetinice „čistega spočetja,“ ki se dobivajo tudi s slovanskim napisom. Dobi se jih zvezčič po 144 za

1 gld. ali še manj, in tako se zamore vsa šola z malimi stroški, pa z obilnim duhovnim pridom obdarovati in razveseliti. Pa tudi „svete pesmi,“ „Šmarnice,“ „Večni mesec“ itd. so primerni za take okolišine.

Z Dolenskega. 26. rožn. K. — „Posvečuj praznik!“ Tako se glasi tretja Božja zapoved. Od neverških Perzijanov se bere, de so svoje praznike s tem posvečevali, ker so take dni zatirali strupene in škodljive živali, kače in enake merčese. Enako je dolžnost pri kristjanih take dni zatirati dušni strup, strup greha in hudih navad. Nikar pa tega dandanašnji preveč ne pričakujte! Kakor se godi le preveč skrunovanja praznikov po velikih mestih, tako se tudi po kmetih dan Gospodov čedalje manj spoštuje in posvečuje. Ne bom našteval, kako, kod in kaj, ker to je tako preveč znano; opomniti moram pa na tiste obilne pota, na barantanje, kupčije, love in divjaške šumeče kratkočase, ki se le na nedeljo rade odlašajo, akoravno Bog pravi, de sedmi dan je „dan počitka,“ ki ga je Gospod „zase vstvaril.“ Sedmi dan je dan hvalitve za pretečeni teden prejete dobrote; je dan prositve za to, česar v prihodnje potrebujemo; je dan povelečevanja trojnoedinega Boga v Njegovem stvarjenju.

Po tem se tudi nekteri kmetiški ljudje ravnaajo, ker nedelje in praznike natanko praznujejo. So taki, ki kakor una vdova Ana, praznik zlo v cerkvi doprinesejo, kolikor jim je moč, de doma svojih dolžnost pri otrocih in deržini ne zamudijo. So blage serca, ki se nedelje celi teden veselijo, de spet priloznost imajo Boga bolj zbrano moliti, hvaliti in častiti. So nedolžne duše, vnete z ljubeznijo do Jezusa, ki po nedelji in prazniku hrepeneč, ker takrat priloznost dobijo, de se s svojim Zveličarjem zopet sklenejo, z nebeškim Ženinom zaročijo. Sladkost le-ta preseže vse sladkosti in veselja tega sveta. To je veselje, ki se nikoli ne more v žalost spremeniti, kakor pa se grešnemu veselju brez razločka vselej dogodi. Greh, ki se godi v nedeljo, je gotovo še večji kakor druge dni, ker se s tem oskruni tudi dan Gospodov. Nečedne derhali vlačugarjev po cestah, vertih, hišah, gostilnicah, po dnevi in po noči, naj si to dobro zapomnijo!

Skrunovavee nedelj in praznikov Bog večkrat očitno kaznuje. Naj povém nekaj, kar iz svojega življenja vém. V neki grajsini, bilo je ravno v god neomadežanega spočetja, se zbere velika truma lovcev, in ne de bi šli k sv. maši, se na lov dervé. Veliko grajsinskih gospodov in drugih lovcev jo veselo maha proti namenjenemu kraju. Nobenemu ni mar za veliki praznik. Ko na tisti kraj pridejo, kamor so se bili namenili, se mislijo sem ter tje postaviti, kar se nekemu lovcu puša sproži in družega gospoda tako zadene de v kratkem času umerje. Žalostni se z lova vernejo, namesti zverji še malo živega človeka domu prinesejo, kateri jim pa kmalu umerje. Morebiti mnogi imajo to žalostno dogodbo za goli primirlejši; jest pa, ker sleherni smé po svoje misliti, jest pa menim, de to je bila šiba Božja, ker so praznik oskrunili sveto mašo opustivši, ker so grešili zoper Boga in Cerkev.

V Novomestu, 2. julija. Čas neprenehoma teče in gredé tare človeške dela in naprave, torej je tudi zmiraj treba nove delavnosti in poprave. Odkar ima samostan č. o. Bernarda gvardijana, se je že veliko popravilo pri tukajšnji samostanski cerkvi. Vredno je, da se omeni, kar je ravno zdaj v delu. Pri velikem altarlji, ki je bil nedavno popravljen s peterimi drugimi vred, se zdaj mala. Nad prezbiterijo in malo dalje bode vse olepšano in to bo veliko pripomoglo k cerkveni lepoti; s časoma utegne tudi še drugi del cerkve ravno to doseči. Drugo, kar je tudi že začeto, je preddvor z obzidjem pred cerkvijo, ki se misli ves podreti. To bi bilo zelo pametno; mnogim je letá preddvor za postajo; namesto da bi v cerkev šli, pa tu kremljajo. Po zimi in v deževnem vremenu je sicer ta preddvor v nekako korist, ker ljudi včasih nagloma dež vjame in ni jim moč

tako naglo strehe dobiti, ravno tako je tudi po zimi, ker tukej si lahko človek sneg otepe in popolnoma osnaži. Kar pa zidovje krog cerkve spredej zadeva, ni samo pametno, da se odpravi, temoč zavolj oskrunovanja zelo zelo potrebno. Normalna šola, ki ima stanice pri tleh, bi dobila svetlobe, ki je posebno po zimi pogreša, in kraj pred cerkvijo bi se dal zelo olepšati. Namesto tega zidovja zamogel bi se napraviti železen oklep. Ta bi gotovo lepoto cerkveno povzdignil, ker bi se lepo strinjal z novimi vratni, in ljudem bi se očitno pokazalo, kaj se pri cerkvi spodobi, in kaj gré drugam.

Zastran tega kej več govoriti, bi bilo nepotrebno, ker ima samostan preizvedenega moža gospodarja, in če se vse po njegovi volji spolni, gotovo bo vsim všeč. Ko bo enkrat to zidovje odpravljeno, gotovo ne bo lepšega prostora v našem mestu, kot ta. Na eni strani sedanjih cerkvenih ulic je lep vert; ta bi že tudi nekoliko povzdignil lepoto prostora, posebno zamogel bi to, ker mu je zelo premožen kupec gospodar; druga stran bi se pa ozaljšala s kako podobo ali spomnikom, zastran česar tako v našem mestu nimamo kaj zanimivega pokazati, akoravno je dolenska stran že dosti mož imela, ki so se pokazali ne samo z imenom domoljube, ampak bili so tudi v djanji in v resnici. Ker je ravno zraven šolsko poslopje, kje bi bolj stala taka podoba, kot ravno tukej? Sini naše domovine bi se mimo grede spominjali na moža, kterega podobo bi vidili, in to bi jih vnelo k pridnosti in kreposti v dušnem in telesnem oziru. Treba bi bilo še pač marsikaj pri cerkvi; pa nekaj manjka: svoje dni so rekli „okroglega.“ Torej počasi. Ali tudi počasi se deleč pride. Ščasoma dobomo že še uro v zvonik. Potem bomo vedili, pri čim smo s časom; ker zdaj nam gresta obe pričujoči dostikrat menda tako deleč navskriž, kakor ste si deleč narazen. F.

Iz Amerike. Cele tri mesece smo popotovali, se le zdaj smo zopet na mirnem mestu, in se lahko za duhovski stan pripravljamo. Osem dni smo se od novega Jorka do št. Pavla vozili, akoravno tukaj tako hitro vozijo, da je človeka groza. Poti vam ne bom veliko popisoval, ker je bila precej enomerna. Vidili smo zmiraj lepe travnike, verte, gojzde, in tu in tam zale mesta. Pa strašna voznja po morji, ki sem vam jo v zadnjem pismu *) popisal, mislim, vam je bila prav mična; pa še bolj na tanko boste vse v Danici brali **) . V št. Pavlu so škof obdržali samo bogoslovce družega in tretjega leta, mene pa in dva druga bogoslovca prvega leta so poslali v št. Vincencij v Pensilvanijo, dva tavitent milj bližej Evrope. Tukaj je samostan Benediktinarjev, ki so jako izurjeni v vsih vednostih. Grozovito veliko je tukaj učencev od vsih stanov, ali le malo se jih za duhovski stan pripravlja; bogoslovcev je prav malo, potreba duhovnov pa tako velika, da mora človeka vžaliti, ako sliši, da so v več krajih lepe cerkve in farovže postavili, pa zastonj léta in léta duhovna čakajo. Hiša, kjer zdaj prebivam, je nova in velikemu gradu podobna, samo strežajev je 70. Živež je prav dober, še zjutraj imamo kavo, ob kratkem, vse mi je prav po volji. Tukaj na homeu, čisto od sveta odločen, se tedaj lahko dobro dobro za duhovski stan pripravljam, ali le prehitro bo treba prijazni kraj zapustiti. Moliti moramo prav veliko in sicer tudi že breviri, kar je dobro, da se človek privadi. Tukaj se zraven bogoslovja tudi lahko muzike učim, ker imam 9 glasovirjev in ene orgle. Pozneje vam bom kaj več pisal, zdaj mi še časa primanjkuje. Odpišite mi kaj na spodaj zaznamovani napis, kaj in kako je kaj pri Vas, če ste vsi zdravi, kako kej letina kaže in sploh, kar bi bilo zame mičnega. Žal mi je, da nimam nobenega slovenskega časnika; kaj rad bi Danico bral ***) . Tukaj ne sli-

šim družega, kakor angleško in nemško. Lep pozdrav duhovnom, sestram, bratu, tetam, sosedom in sploh vsim prijateljom in znancem; posebno pa pozdravim Vas, ljubi oče, in ostanem vedno Vaš hvaležni sin

Jak. Trobec.

Napis:
Mr. James Trobec
St. Vincents

Westmoreland
Pensilvania
Nord - Amerika.

Kaj je kej novega po širokem svetu?

Veste, kdo je Palčnik (reci: Pavčnik)? To vam je strašno majhen možic, ki pa velikanske dela doveršuje. On, komur si bodi, zleze v lase, v rokav, pod pert na mizi, se vsede za uho, pa tudi skoz usta k sercu smukne, da ložej misli in namčne pri človeku oduha in obvoha. Ker so ljudje dandanašnji tolikanj radovedni, si nismo mogli kej, ter smo si Palčnika najeli, da se bo vsekodi potikal in novice zbiral. Prišel je že danes domu s polno bisago slabe in dobre robe; pa le kaj malega zamoremo povedati, nekaj tukaj, nekaj pa veržemo v cajno lešnikov. Je namreč vse preveč tega.

Vsedel se je bil Palčnik znanemu Žuzelkatu v obervi in je oprézoval, kaj ta vrabec hoče, da katoličanstvo tako neusmiljeno preklinja in obrekuje. In kaj je zvedil? Iz njegovega samogovora je Palčnik posnel, da Žuzelka je z zelenim zelenih v zvezo stopil, da hoče katoličanstvo v Avstrii zatreti, če se ima tudi sedemkrat metamorfozirati; zeleneec pa mu je obljubil za to malo „aurae popularis“, in da ga bo po smerti dobro spravil. Res se je že večkrat levil kakor gad in spreménil kakor keber: pa nobenkrat ni nič opravil. Preklinjal je papeža in Cerkev kakor tajčkatolik; ni nič opravil. Preklinjal je papeža in Cerkev kakor lutrovec; ni nič opravil. Preklinjal je (Anno 48) kakor nemškutar; ni nič opravil. Preklinja zdaj kakor kozmopolit: ne bo nič opravil.

Ker pa že sam vidi, da nič opraviti ne more, je zdaj nekega plesnjevega „glosatorja“ v doino vzal, kteri je še sedemkrat hujsi mem Žuzelkata, in Žuzelka sam pravi, da ne more z njim v vsih rečeh v komolce biti; vender pa tega zapeljiveca nezmerno hvali in njegovo hudobno jezlanje mladosti priserčno priporoča. Je pa „glosator“ Žuzelkov nevérnik prvega kopita, kteremu tudi to ne gre v mozgane, „kako bi Bog, ki ima s toliko solnei in svetovi opraviti, zamogel z vsakim človekom in z vsakim komarjem pečati se,“ akoravno sv. pismo učí, da ima Bog tudi lase na glavi vsacega človeka štete. Kaj si neki „glosator“ misli, ako prevdarja brezštevilno udkov, nitk in žilic še vse manjših živalic od komarja, ki so s prečudno lepoto, rednostjo, edinostjo in modrostjo narejeni, vloženi in sklenjeni, in taci stvar in stvaric je na milijone: kdo je za vse té naredil obris ali čertez? kdo jih je izdelal? kdo jih hrani in ohrani? Je ne mara Bog Žuzelkatu in njegovemu „glosatorju“ to nalogo izročil, ako se sam za vse to in celo tudi za človeka ne pečá? Ako dohtar Žuzelka in njegov „učeni glosator“ tudi le eno samo komarjevo bédro naredita, ali pa brenceljna, ki je gagnii, k življenju obudita: zastavimo njima svojo glavo, in pa še katoliško Cerkev zraven, ktero tolikanj dihtita pojuzinati. Ker je Žuzelkov „freimüthiger Patriot“ zoper podstavo kersanstva sploh, zoper previdnost Božjo, tako nasajen, se njegovo preklinjevanje zoper Rim, papeža, duhovstvo toliko lozej zapopade. Vender pa, ako se smé tako delati s tem, kar je velikemu narodu celega velikega cesarstva narsvetejši, potlej ni čudo, da je Dunaj taki, kakor ga popisujejo; da se strup tudi v provincije čezdalje bolj razširja in posamezne manj previdne zamori, dasiravno tega ne doseže, kar želi Žuzelka in njegov glosator.

*) Se je menda zgubilo.

Vr

**) Dozdaj nismo se nič dobili od g. Trobica.

***) Dve Dan. ze hodite v Ameriko, pa v Pensilvanijo nobena ne, ker se ni vedilo, da bodo gg. razdeljeni. Vr

Hinavska Anglija, precej ponižana in potepena, vendar ne neha Rima zalezovati, kakor otepeni volk ne odjenja od ovčnjaka. S Francijo neki mešetari, naj bi le-ta vendar Rim zapustila; oroži se 10.000 prostovoljcev po trojnatem angleškem kraljestvu, ki jih meni poslati Garibaldi. Pravijo, da za Polonijo: pa to je zvižaja. (Arm.) Garibaldež pa je s tem bolj šantav, kolikor bolj na Rim sline tiši: zdaj že ne more hoditi, ampak mora jahati ali pa se voziti.

Bo pa Anglija „Italianissimom“ toliko pomogla, kolikor je Dancem, ki jih je tako dolgo za nos vodila, da bodo ob tla. Pa sej bo jim zdaj pomagala! Pomorstvo angleško je sklenilo poslati bojno barko na danske bregove, ali ta bojnica bo mogla poprej svoje topove v orožnici v Volviču (Wolwich) odložiti, da bo hitrejši Dancem na pomagaje tekla!

Časniki se kavsajo zastran „heiliger Allianz“ (zveze med 3 vladarstvi), ker eni terdijo, da se obnovljuje, drugi da ne. Napoleon bi je neki ne gledal z lepim očesom.

V „Politiki“ stoji po besedi to-le: „Neue Heilige. Aus Rom wird berichtet, dass daselbst am 24. Juni die Heiligspredung eines Jesuiten Namens Peter Carisino (!) und einer Klosterschwester Maria Alacoqua (!) beide aus dem Anfange des 18. Jahrhunderts, feierlich (!) vollzogen wurde (?!). — Ali je „Politik“ tako berlava ali tako hudobna?.. Nobeno ji ne služi v spoštovanje, kajti takó brezglavnemu pisanju se tudi Palčnik smeja.

Preštelci so, da eden severo-amerikanskih vojvodov v poslednjem vojskovanji, ki je komaj čez mesec dni terpelo, je zgubil 75.000—110.000 vojakov, ki so bili ubiti, ranjeni ali pogrešani. V napadu na Richmond 3. rož. je zgubil 10.000 mož in se je mogel umakniti. General Butler je ukazal dvema podgeneraloma, da naj ponoči Petrograd (Petersburg) napadeta, ker ondi da imajo jugovci velike zaloge. Unstran reke se generala ločita, da vsaki po drugi poti v mesto pride; eden pa je komej 2 milji korakal, ko mu stara ženica pové, da sovražnik z veliko močjo nanj preži, in ga bo. General se nato kar verne, da bi ne prišel dušmanu v roke. Drugi se ne dá stari ženici strašiti in pride ali do mesta ali v mesto; — ker pa prvega generala z vojenstvom ne najde, tira nekatere prebivavce in star nasprotnikov top seboj in hiti nazaj hitrejši ko more. Tudi gen. Šerman nima sreče in je v več bitvah zgubil 25.000—30.000 mož. Zlato je zdaj že po 98. In vendar lizunski časniki žvekajo o slavnih zmagah zoper sovražnika. (New-York Kztg. 16. rožn.)

Invalid ruski pripoveduje, da Rusija se nikoli ni delala toliko bark, kar živi, kakor poslednjih osemnajst mesecev. Iz družih virov se vé, da Rusija vse vojaštvo, kar ga ji ni na Kavkazu potreba, proti zahodu gnjete, pa da ima 1.336.000 rednega vojenstva. Tudi železnice se nezmérno množijo na Rusovskem. — Kaj bo iz tega, kaj se vam zdi? Napoleon I je rekel: „V 50 letih bo Evropa ali republikanska, ali pa kosakovska.“ Evropa republika še ni, ampak freimavrarska; se mar Rusija nadja, da bo kosaska? Njene naredbe po nekoliko na to merijo, n. pr., da vse okrajine na Litvanskem, katerih prebivavce je v Sibirijo tirala, dobé z ruskimi prebivavci tudi ruske imena.

S Kavkaza se sliši, da ondotna vojska je dokončana, ker so vsi tamkejšni rodovi premagani in Rusu podverženi.

Ko je pa Rusija Kavkazijo do čistega podjarmila, se Čerkezi v neštetih trumah preseljujejo v malo Azijo. V Samsun jih je v 40 dneh prišlo čez 90.000, in v okrogu tega mesta jih je že čez 60.000. Verh tega gospodari ondi strašna mertvija in vse mesto napolnuje kužni smrad. Govori se pa, da naj manj 600.000 tih divjakov še pride iz Rusije. Kdo vé, kaj meni Rusija z izpraznjenimi prostori? Bode mar tje tirala uboge Poljake, ki jih od njih lastnega ognjiša ruje in terga?

Katoliška družba na Nemškem bo letos imela svoj veliki zbor v Wireburgu-u 14. kim. —

Prusi so 1. t. m. vzeli Dancem otok Alzen in 2400 Dancev vjeli. Danci so terpeli veliko, Prusi majhno zgu-

bo, kacic 300 mertvih in ranjenih. Na 120 čolnih so se bili na otok prepeljali: Pri boju je gorel tudi danski levjatan „Rolf Krake.“ to je namreč neka ježasta vojna barka, ki ji je bilo že dostikrat v tej vojski oponašano. —

V Rimu so bili sv. Oče v predvečer ss. Petra in Pavla v vatikanski stoljnici pri večernicah, v sam praznik pa so imeli po navadi veliko in slovesno mašo na grobu ss. Petra in Pavla. Glas papežev je čist in poln, obraz pa oznanuje popolno zdravje. (Arm.)

Laško. „O-servatore cattolico“ piše, da se je gospodičina Lujza Thellin, protestantinja, doma iz Hessen-Darmstadta, v Milanu v katoliško Cerkev povernila. V. č. g. Pertucati jo je v cerkvi sv. Damijana kerstil s pogojem, če še ni bila poprej keršena. Ravno tisti dan je bil keršen tudi Robert Gaste, mlad Saksonec, ki je bil v Milan prišel, da bi se kiparstva do dobrega naučil. Kerstil ga je misijonar don Francisco Pozzi. Že pred dvema letoma je bil g. Gaste sklenil pokatoličiti se.

Kakor katoliško cerkev na Laškem preganjajo, tako pa druge verstva po vsi moči podpirajo in jim dajejo vso prostost. V Bolgonii stavijo imenitno protestansko cerkev. V Sieni, rojstnem mestu svete Katarine, zidajo protestansko solo. Oddelek zandarjev in drugi vojaki strazijo, da razdraženo ljudstvo dela ne ovira.

Kako prostost, red in pravost na Laškem napredujejo, to se da lahko in prav dobro iz službene statistike posneti. Poslanec Bellazzi je javno pred vsim parlamentom povedal, da ima novokraljestvo 41 jetnišnic za velike hudodelnike, 25 jetnišnic ob morju in 1618 navadnih. Število jetnikov je 21.000; pa čedalje raste in deržavni blagajnici 9.000.000 stroškov prizadene. Po navadnih ječah potaknjenih je skoraj 40.000; in njih število se ne manjša. Deržava plača zanje 11.000.000. Potem po pravici svet občuduje prerajeno Italijo, ki vzdržuje armado jetnikov (vseh jetnikov je tedaj 61.000), za ktere deržava plačuje vsako leto lep denar — 20.000.000! — Ta statistika nam tudi naznanuje, da je bilo pretečeno leto le samo v Neapeljnu 101 samomorov!

Rimski dopisovavec angleškega časnika „Times“ mora priznati, da se tudi njegovi rojaki — protestantje — vsake priložnosti poslužijo, da z ljudstvom vred in s ptujci iz vsih delov sveta sv. Očetu, kadar se pokaže, svojo vdanost skazujejo. Zalostno, pravi „Times“, je viditi, kako angleške gospé — po veri protestantinje — s svojimi rutami mahajo, in na tla pokleknejo, kadar memo pride. Dajmo čast, komur čast gré; sej za svojo osebo jo malo vladarjev bolj zasluži kot Pij IX. Vdanost svojo (papežu) skazovati je pa vendar le preveč za protestanta. „Bien public“ dostavlja temu dopisu: Berž ko ne, bi ti protestantje ne prosili blagoslova laškega kralja; veseliti se nam je, da tudi angleški protestantje pogostoma v Rim zahajajo in svoje česenje do namestnika Kristusovega na zemlji očitno kažejo!

Nekaj angleških katoličanov, ki so sedaj v Rimu, je po v. č. g. Nardi-u, svet. Očetu podarilo 30.000 fr.

Po „Stato delle anime nell' alma città di Roma per l' anno 1863,“ ki ga je letos papeževa vlada izdala, stanuje v Rimu 201.161 ljudi, in sicer v 54 duhovnijah. Po stanu je kardinalov 34; škofov 36; duhovnov in klerikov 1457; seminaristov 367; redovnikov 2.569; redovnic 2.031; rodovin 40.827; vojakov 5.175; jetnikov 387; judov 4.490 itd.

Rim ima 6 bogoslovskih semeniš: Rimsko (94 bogoslovcev), Pijevo, vatikansko, francosko, južno-amerikansko, severno-amerikansko. Vstavov ali kolegij je 19; bolj imenitni so: Propaganda, nemško-ogerski, angleški, greško-rutenski, irski in Ghisliertov. — Tudi za uboge sirote itd. je dobro preskerbljeno, kajti nima berž ko ne nobeno mesto enake velikosti toliko dobrotnih vstavov kot Rim, ki jih ima 16.

Odpadnik Ronge, ki je nekaj lét s svojimi tovarši preklinjal katoliško Cerkev, gre za peč. Mesečnih zborov več ne more imeti v dvorani, ker poslušavcev ni. Ronge

se je zopet spetil v kerčmo. Pa tudi tukaj se ne dá! Poslednji zbor, 1. majnika ob 8 zvečer napovedani, zvečer ob 8 se ni imel šest duš skupaj; proti 9 so jih šteli kacic 20 in ko je Ronge še točaje in druge hišne prebivavce nabirnavsal, jih je imel poslednjič 34. Pred temi je gódel zoper katoliško duhovstvo, kat. šole, kloštre, usmiljene sestre, jezuite, zoper freiburškega v. škofa itd., kakor po navadi. Nar bolj britko, se vidi, je temu odpadniku, da toliko devic v samostane gre. Tudi je pravil Ronge, da ima v svoji knjižnici sedanje nar bolj preklicane brezbožne spise. Kteri izmed rongeanov imajo še kaj vesti, se v tacih okolišinah k pokori obračajo. Schmelz je skesan prosil svoje (nasavsko) škofijstvo, da naj mu odpusti in da spokornega zopet sprejme. Tako je storil tudi nesrečnik mogunške škofije. V znanem lanskem frankobrodskem zboru sta še oba vpila pogin katoliški družbi na Nemškem. Časništvo ju je takrat preslavljalo za junaka, zdaj pa? — tacet, sed non consentire videtur. Vsak škandal le en čas terpi.

Japonsko. Po misijonarskih pismih se v Japonii zopet veselo upanje kaže za sv. vero. V okrajini Nangasaki, ki je namočena s kervjo toliko mučnikov, se po dvestoletnem prestanku zopet očitno opravlja presv. daritev nove zaveze. Japonska vlada je odločila zemljo za novo katoliško cerkev ravno vstric homca, na katerem so bili l. 1862 posvečeni mučniki križani. Ondi se zbirajo katoličani iz Nangasake, ki jih ni še veliko, pa se upa, da se bodo hitro zmnožili in da bodo katoliški misijonarji razpeli zastavo sv. križa po vsem Japonskem.

V Berni na Švicarskem so napravili novo katoliško duhovnijo, h kateri so te dni tudi nove zvonove kerstili. Imenitna sta zlasti dva sloveča darovavca pri tej napravi: Frančišk Jožef, naš cesar, so darovali k temu 2.000 lir in ravno toliko tudi francoski cesar Napoleon III.

Lesniki, jabelka in lesnik^a e.

„Gartenlaube“ zná dobro preobražati katoliške šege. V enem poslednjih listov vidiš velik obris, ki ima biti frančiškanska sakristija na Veliko nedeljo. Napolnjena je vse čez z ženskimi (NB. sakristija frančiškanska!), ki so privlekle silno število jerbasov z jajci, gnatmi, slanino in drugim „žegnom“, češ, da bodo vse to kloštru podarile!!! Zraven tega je „Gartenlaube“ tudi v risarii in pisarii svoje hudobno potepinstvo razodela. Tako nesramna brezbožnost zasramuje katoliške naprave, ki so z naj veselsimi spomini sklenjene. (Bl. a. T.) — Neki siten gospod na Dunaju je svojega kužeta zmiraj dražil z „aportiranjem“; poslednjič vskne z vso močjo, da bi lés sred Donave zagнал in sam v vodo telebne. Kuže — ne bodi lén — skoči za njim in dedca iz vode aportira. Najberže je imel kuže več usmiljenja z gospodom, kakor pa gospod s kužetom. — Izlandarji se menda danske nesreče veselí. — Vse češ — „liberalne“ časnike strašno uši koljejo, ker Tirolci po cerkvah, v procesijah itd. Boga prosijo, da bi jim v deželi edinost sv. vere ohranil. Tako piha nevošljivost in ne privoši Tirolcem zveličanja, ker ga iz hudobije sama noče! — Pravijo, da napise na pisma v Ameriko je dobro z latinskimi čerkami pisati, ker ameriški poštniki dostikrat nemških ne poznajo in se torej pisma lahko zakasnjijo ali težej odpravljajo. — Naj večí slika na steklo se zdaj dela za stoljnico v Kolinu. Med zvonikoma bo okno 70 čevljev visoko kazalo poslednjo sodbo po kartonu Petra Kornelius-a. Pruski kraljevič oskerbuje delo in ga je že plačal. — V kraju Ptíče na Českem se je 14. u. m. zjutraj od poli petih do poli šestih vidila neka posebna solčna prikazen. Vidilo se je pred solčnim vzhodom rudeče sijanje v veliki mavrici. Potem se je prikazalo solnee rudeče kakor kri in je imelo krog sebe več temnorudečih manjših solne. Nato

kar neprevidoma med mavrico in solncem posije silno čista svitloba v podobi serpa, ki se je nad mavrico v velikem prostoru razlijala. Nekaj enacega, pa v manjši meri, se je ondi vidilo že l. 1861. Trepetlikastih časnikov je že groza, kaj bo, če koga ta fenomen prestraši, da bi križ storil, ali celó kak očenaš zmolil. — S kakošnimi pomočki katoliški nasprotniki razširjajo „Traktátleins“ zoper katoliško Cerkev, piše naš misijonar Pire v knjižici „Die Indianer in Nord-Amerika.“ On pravi: „Da bi se ta namen dosegel (da bi se napredvanje katoličanstva oviralo), služi zlasti tistih 5 milijonov dolarov, ktere je brezbožna Špela, angleška kraljica, po zatertji katoliških kloštrov poropala in, kakor pravijo, anglikanom v verske namene zročila, ktere so pa dosti prekanjeno iz Anglije spravili in v ameriške hranilnike naložili. Iz teh obrest in družih podpor njih evropejske misijonske družbe plačujejo čez 15.000 „kontrovers-predikantov“ in čez 300 protestanskih časnikov honorirajo, pa tudi na milijone zapeljivih bukvic (Verläumdungstraktátlein) vsako leto skujejo kakor orožje zoper katoliško Cerkev“... Ali jo bodo pa s tem spodnesli? „Je na skalo zidana!“ — V Raduš-u na spodnjem Štajarskem je 24. u. m. strela ubila Janeza Matí-a in Janeza Hrastnik-a, ki sta z dekle vred seno devala v kupe in pod brezovo drevo zbežala, ko je huda ura privrela. — Neki francoski časnik pripoveduje, da je bil že papež Sikst (Sixtus) V, ki je prvi misel sprožil, Sueško ožino prekopatí. Kdor se hoče tega prepričati, naj poiše 346. stran III vezka Leopold Ranketove „Zgodovine papežev v 16. in 17. stoletji.“ — Po vsem svetu je 7.000.000 judov, polovica jih je v Evropi. Nikjer jih pa ni toliko, kakor na Rusovskem, zlasti v nekdanj poljskih deželah; kajti Ruska ima polovico evropskih judov. — Znani jezuit Passaglia je našel ko je v turinsko zbornico prišel, na svojem sedežu, sledeči verstici:

„Perfida qui vertit supremo terga Magistro.
Omnibus invisus presbyter, ecce! jacet.“

V vasi Baja v Černi gori stanuje rodovina, ki je gotovo naj večí v vsi Evropi. V tej vasi je 200 hiš; prebivavcem pa je vsem priimek Martinović, ki so si vsi med seboj v rodu. — „Corresp. de Rome“ piše, da jih zdaj 9.000 za red sv. Mavricija in Lazara prosi. Ker je ta savojški red na Laškem že tako navaden, da ga skor vsak ima, ki je kdaj za turinsko vlado zinił, pač moremo lahko reči, da je Laško zdaj v „samih križih.“

Slovstvo. Lehrbuch der katholischen Pastoral, von Dr. Ant. Kerschbaumer, Professor der Pastoral-Theologie zu St. Pölten. Wien 1863. Ta prav izverstna knjiga (in vsak dan saj ena ali dve strani branja iz nje) bi bila privošiti slehernemu duhovnu, mlajšim in tudi priletnim in starim. To delo je pisano z duhovnim mazilom, in ako le deset ali dvajset verstic prebereš, ti bo koristilo več, kakor pol centa „cajtung.“

Duhorske spremembe.

V goriški nadškofii. Fara sv. Ignacija na Travniku v Gorici je podeljena g. Jan. Kumar-ju, šentlorenškemu fajmoštru v Berdih. (Prihodnjič o tem dospevši dopis.)

V ljubljanski škofii. G. Martin Barlič, lokalist v Polomu, se je zavolj bolehnosti svoji službi prostovoljno odpovedal. Lokalija Polom je tedaj 30. rožnika razpisana.

Dobrotni darovi.

Za Riharjev spominek. Neki g. duhoven 1 gld. — g. kurat J. Jan 2 gld.; — Neža Latner 1 gld. — G. duh. pom. Jož. Novak 3 gld. 10 kr.

Za misijon g. Pirea. G. J. Jan 3 gld.

Za sv. Detinstvo. Iz Postojne 1 gold. 10 kr.